

Observatiewijzer en gespreksleidraad diversiteit en binnenklasdifferentiatie 2.0

Alvorens de observatiewijzer en gespreksleidraad te gebruiken, is het aan te raden om de handleiding door te nemen. Deze handleiding dient ter verduidelijking van het observatie-instrument, om eenduidigheid na te streven.

Naam observator:

School:	Richting:
Vak:	Lesthema:
Datum:	Aantal leerlingen:
PRINCIPE 1: AANBIEDEN VAN INFORMATIE	
Richtlijn 1: Informatie opneembaar maken door verschillende zintuigen	
1.1. Zorgt ervoor dat informatie en instructies opneembaar zijn via verschillende zintuigen. Bv: uitbeelden/gebaren, luidop opzeggen van leerinhoud, voorzien van ondertitels, afbeeldingen, schetsen/schema's tonen, muziek laten luisteren, instructies visueel weergeven (Digiboek/PowerPoint),...	
1.2. Voorziet in het lokaal een variatie aan zinvol didactisch materiaal, waarvan de leerkracht gebruik maakt tijdens de les. Bv: schema's, posters, landkaarten, periodiek systeem aan de muur, handboeken, tablets, werkbladen, (historische) atlanten, ...	
Richtlijn 2: Verduidelijken en structuur aanbieden	
2.1. Geeft heldere en duidelijke mondelinge en schriftelijke instructies. De leerlingen weten precies wat ze moeten doen. Geeft een verlengde instructie indien nodig.	
2.2. Zet in op individualisering: Zet individuele leerlingen op weg, helpt te oriënteren in de leerstof, herhaalt instructies, en zorgt voor verlengde leertijd voor individuele leerlingen indien nodig. Individuele feedback en begeleiding zijn inherent aan de onderwijspraktijk van de leerkracht.	
2.3. Brengt structuur aan in het aanbod aan informatie (bv. schema's, mindmaps, tekeningen, overgangswaarden, stappenplannen, linken met voorkennis,...). Bv: De leraar past de <i>Dual Coding Theory</i> of de <i>Cornell Methode</i> toe.	
2.4. Bouwt de les stapsgewijs op. De verschillende delen hangen samen. De leraar kadert de les in een breder geheel door onder andere te verwijzen naar voorgaande lessen/lesonderwerpen. Splitst lange termijndoelen op in korte termijndoelen.	
2.5. Houdt rekening met vaktaal- en schooltaalwoorden. Verduidelijkt deze vaktermen. Verduidelijkt zinsbouw, woordenschat, symbolen, wiskundige tekens,...	
Richtlijn 3: Verschillende mogelijkheden aanbieden	
3.1. Vertraagt of versnelt het aanbieden van informatie indien nodig. Past het lestempo aan de leerlingen aan.	
3.2. Geeft leerlingen de kans om via verschillende media (tekst, video, online tools, (online) woordenboek, via computer, laptop, gsm of tablet) informatie te verwerven.	
3.3. Leert leerlingen zelfstandig informatie verwerven: doelgericht informatie verzamelen, selecteren van bronnen, zoekstrategieën, zelfregulatievaardigheden...	
PRINCIPE 2: ACTIE EN EXPRESSIE	
Richtlijn 4: Op verschillende manieren met de leerstof omgaan	
4.1. Laat leerlingen zelfstandig informatie verwerken: analyseren, synthetiseren, lezen, schrijven, problemen oplossen, reflecteren, feedback vragen en geven,...	
4.2. Laat leerlingen samenwerken: luisteren naar elkaar, feedback geven, tijdmanagement, duidelijke rollen, duidelijke taken, elkaar helpen (bv. inzet van tutors of buddy's),... Zet in op een coöperatief leerklimaat.	
4.3. Stimuleert interactie in de klas door middel van de klasopstelling.	
4.4. Laat spontane interactie tussen de leerlingen toe als deze interactie relevant is voor de lesdoelstellingen en/of de doelgroep.	
4.5. Varieert voldoende in didactische werkvormen. Spreekt verschillende leervoorkeuren van leerlingen aan.	

4.6. Varieert in divergerende (homogeen samengestelde groepen) en convergerende (heterogeen samengestelde groepen) werkvormen.	
4.7. Zorgt voor activerend onderwijs. Slaagt erin leerlingen tot actieve verwerking van de leerstof te brengen.	
4.8. Geeft verdiepende of remediërende oefeningen op maat van elke leerling.	
4.9. Bouwt herhalings- of oefenmomenten in.	
4.10. Maakt via hulpmiddelen hoge doelen voor alle leerlingen bereikbaar. Speelt onder andere op die manier in op specifieke onderwijsbehoeften. Bv. gebruik van een laptop in de klas, ADI-boeken, spellingcontrole, voorleessoftware, ...	
4.11. Geeft leerlingen keuzevrijheid in de taken die ze tijdens de les uitvoeren.	
4.12. Laat leerlingen het geleerde toepassen binnen de eigen leefwereld, in de stage of in andere situaties.	
Richtlijn 5: Op verschillende manieren aantonen wat je geleerd hebt	
5.1. Ziet evaluatie niet als een eindpunt, maar als een manier om na te gaan wat de leerlingen geleerd hebben, waar ze het nog moeilijk mee hebben, waar hun interesses en motivatie liggen, hoe ze over het leren denken, ... De leraar gebruikt wat hij/zij leert uit meetmomenten, feedbackmomenten en observaties om de les bij te sturen. Zo ondersteunt de leraar het leerproces van leerlingen en volgt het op.	
5.2. De leraar evalueert breed. Hij/zij geeft leerlingen regelmatig en op verschillende manieren de kans om aan te tonen wat ze geleerd hebben.	
5.3. Varieert in het geven van feedback. Werkt doelgericht met Feed Up Informatie, Feedback Informatie en Feed Forward Informatie.	
5.4. Geeft feedback op verschillende niveaus: taakniveau, procesniveau, zelfregulerend niveau, persoonlijk niveau.	
5.5. Kan bij weinig tijd toch maximaal in feedback investeren: peerfeedback, steekproefmethode, veel gemaakte fouten, modelantwoord/antwoordsleutel.	
Richtlijn 6: Ondersteuning bieden om doelen en prioriteiten te stellen	
6.1. Observeert leerlingen tijdens het zelfgestuurd leren, stelt hen vragen en stuurt bij.	
6.2. Evalueert de doelen van de les samen met de leerlingen. 'Zijn ze bereikt of nog niet?' 'Hoe kunnen we ze alsnog bereiken?'	
6.3. Merkt moeilijkheden op bij leerlingen en vraagt door om een oplossing te bereiken.	
6.4. Informeert leerlingen over doelstellingen en evaluatiecriteria.	
6.5. Betrekt leerlingen bij het verder opstellen van evaluatiecriteria en evaluatievormen.	
PRINCIPE 3: BETROKKENHEID	
Richtlijn 7: Inspelen op interesses	
7.1. Richt samen met de leerlingen het lokaal in. Stelt producten van leerlingen tentoon in de klas.	
7.2. Geeft toepassingsgericht les en betreft authentieke contexten. Bevordert dat leerlingen de onderwijsinhouden als zinvol en betekenisvol ervaren door o.a. ervaringen en de dagelijkse leefwereld van leerlingen te betrekken en het doel van de leerinhoud te verduidelijken.	
7.3. Onderneemt acties om de motivatie van de leerlingen aan te wakkeren en te verhogen door rekening te houden met de verschillende interesses: keuze bieden, aansluiten bij bestaande interesses, nieuwe interesses aanspreken.	
7.4. De leraar heeft oog voor autonomie, competentiegevoel, participatie en betrokkenheid van alle leerlingen.	
Richtlijn 8: Doorzetting creëren	
8.1. Zorgt ervoor dat hij/zij regelmatig even een gesprekje kan voeren met een individuele leerling of een klein groepje leerlingen.	
8.2. Uit vertrouwen in de leerlingen met opmerkingen als "dit kunnen jullie vast wel" en "dit hebben we al eens gedaan en toen ging het goed".	

8.3. Communiceert non-verbaal op een positieve manier met alle leerlingen (lachen, oogcontact, schouderklopje,...)	
8.4. Erkent de leerling als lerende: vallen en opstaan, tegen de muur lopen,... Als de leerling er maar iets uit leert. Heeft een <i>Growth Mindset</i> . Kijkt naar het leren van de leerling als een dynamisch gegeven (leerstatus).	
8.5. Expliciteert duidelijke, hoge verwachtingen van alle leerlingen. Gaat met uitdagende doelen positief aan de slag. De doelen zijn duidelijk, afgebakend voor elke leerling.	
8.6. Stelt aan elke leerling even moeilijke vragen. Dat wil zeggen, vragen van dezelfde grootorde.	
8.7. Geeft elke leerling voldoende tijd om te antwoorden.	
8.8. Komt afspraken met of beloften aan leerlingen na.	
8.9. Maakt met alle leerlingen oogcontact na het stellen van een vraag.	
8.10. Neemt alle leerlingen mee op pad om het juiste antwoord te bereiken op een vraag.	
8.11. Heeft onvoorwaardelijk respect voor de leerlingen. Zet in op een sfeer van waardering in de klas.	
8.12. Is een sensitief-responsieve leerkracht. Zet in op een open en responsieve relatie tussen leerkracht en leerling. Toont zich gevoelig voor interesses, bezorgdheden en vragen van de leerling.	
Richtlijn 9: Mogelijkheden tot inschatten en bijsturen	
9.1. Ziet onrechtvaardig gedrag van leerlingen en bespreekt dit.	
9.2. Heeft duidelijke regels en procedures geïnstalleerd. Geeft zo duidelijke aanwijzingen voor gewenst gedrag en gewenste resultaten. De leraar zet zo in op de attitude van de leerling in de klas.	
9.3. Maakt moeilijke, controversiële onderwerpen bespreekbaar.	
9.4. Besteedt aandacht aan het leren evalueren en reflecteren over zichzelf en het eigen leer- en groeiproces.	
9.5. Verdeelt op een ontspannen en natuurlijke manier de aandacht over alle leerlingen. Toont soepelheid en draagkracht in zijn onderwijspraktijk.	

Bijkomende notities

Legende van in te vullen symbolen

+	waargenomen	nvt	niet van toepassing (niet mogelijk in deze les)
-	niet waargenomen (mogelijk in deze les, maar niet gezien)		zie bijkomende notities (voorbeelden e.d.)
+/-	waargenomen in beperkte mate	?	meer informatie vragen tijdens gesprek
x	doet het tegenovergestelde		

Gespreksleidraad diversiteit en binnenklasdifferentiatie

1. Je ... (werkt als LIO-student in het onderwijs/geeft stagelessen in het onderwijs/werkt als leraar in het onderwijs).
2. Welke ervaring heb je al opgedaan in het onderwijs?
3. Hoe zou je de klas omschrijven waar je zonet lesgegeven hebt? Welke diversiteit is er aanwezig in de klas?
4. Wat is de beginsituatie van deze groep? Hoe hou je rekening met wat de leerlingen al kennen en kunnen?
5. Ik heb gezien dat je ... (zie *Observatiewijzer*, bv. "... af en toe een leerling individueel aanspreekt.")
  - a. Om welke reden deed je dat?
  - b. In welke mate had dat het verhoopte resultaat (voor de leerlingen)?
  - c. Waaruit bleek dat?
6. In welke mate wordt er binnen jouw school gezamenlijk nagedacht over al deze besproken aspecten (= *steun van collega's, visie van de school, professionalisering*)?
7. Hoe sta jij zelf tegenover inclusie en de grote diversiteit in jouw school? Welke uitdagingen ervaar je? Wat vind jij jouw taak omtrent dit thema op school? Wat absoluut niet?
8. Wat vind jij jouw sterktes o.v.v. het omgaan met de diversiteit in jouw klas(sen)?
9. Welke vragen heb je/noden ervaar je omtrent het omgaan met de diversiteit in jouw klas(sen)?

Bibliografie:

- De Vroey, A., Roelandts, K., Struyf, E., & Petry, K. (2016). Inclusive classroom practices in secondary schools. Towards a universal teaching approach. In: B. De Wever, R. Vanderlinde, M. Tuytens, A. Aelterman (Eds.) *Professional learning in education. Challenges for teacher educators, teachers and student teachers*. Ghent, Academia Press. pp.179-202. <http://www.oapen.org/search?identificer=63959>
- Sierens, S. (2007). *Leren voor diversiteit – Leren in diversiteit: burgerschapsvorming en gelijke leerkansen in een pluriforme samenleving. Een referentiekader*. Gent: Steunpunt Diversiteit & Leren.
- Smekens, E. (2017). *De klas van (n)u*. Acco.
- Schelfhout, W., Tanghe, E., & Meeus, W. (2021). *Algemene Didactiek. Didactisch referentiekader voor lesvoorbereiding en lesanalyse*. Acco.
- Schelfhout, W., Tanghe, E., & Meeus, W. (2021). *Lesgeven is de MACS! Werkvormen voor activerend hybride onderwijs*. Gompel & Svacina
- Struyf, E. (2020). *Samen sterk in geïntegreerde leerlingenbegeleiding* (1ste ed.). Pelckmans Uitgevers.
- Struyf, E., & Verbeeck, G. (2017). *Regisseeer je klas* (1ste ed.). Pelckmans Pro.
- Struyven, K., Coubergs, C., Gheysens, E., & Engels, N. (2015). *Ieders leer-kracht* (1ste ed.). Acco.